

Πρόλογος

Πρόθεσή μου είναι να χρησιμεύσει αυτή η εργασία σαν εγχειρίδιο μίας ορισμένης κοινωνιολογικής οπτικής για τη μελέτη της κοινωνικής ζωής, ιδίως εκείνης που οργανώνεται μέσα στα φυσικά όρια ενός κτιρίου ή εργοστασίου. Θα περιγραφεί ένα σύνολο χαρακτηριστικών που συγκροτούν από κοινού ένα πλαίσιο εφαρμόσιμο σε κάθε συγκεκριμένη κοινωνική εγκατάσταση, οικιακή, βιομηχανική ή εμπορική.

Η οπτική που υιοθετείται σ' αυτή την εργασία είναι εκείνη της θεατρικής παράστασης και οι αρχές που συνάγονται είναι δραματογραφικές. Θα εξετάσω τον τρόπο με τον οποίο το άτομο που βρίσκεται σε συνηθισμένες εργασιακές καταστάσεις παρουσιάζει τον εαυτό του και τη δραστηριότητά του σε άλλους, τους τρόπους με τους οποίους καθοδηγεί και ελέγχει την εντύπωση που σχηματίζουν γι' αυτόν, καθώς και όλα όσα μπορεί ή δεν μπορεί να κάνει κατά τη διάρκεια της παράστασης που δίνει ενώπιόν τους. Χρησιμοποιώντας αυτό το μοντέλο, θα προσπαθήσω να μην παραβλέψω τις εμφανείς αδυναμίες του. Στη θεατρική σκηνή παρουσιάζονται πράγματα που είναι φανταστικά· στη ζωή υποτίθεται ότι αυτά που παρουσιάζονται είναι πραγματικά και όχι πάντα καλά προετοιμασμένα. Ακόμη πιο σημαντικό είναι ίσως ότι στη σκηνή ένας ηθοποιός παρουσιάζεται με το μανδύα ενός δραματικού χαρακτήρα σε χαρακτήρες που προβάλλουν άλλοι ηθοποιοί, ενώ το κοινό αποτελεί ένα τρίτο μέρος στην αλληλεπίδραση – μέρος ουσιώδες, που ωστόσο δεν θα υπήρχε αν το θεατρικό δρώμενο ήταν πραγματικότητα. Στην πραγματική ζωή, οι τρεις αυτές πλευρές συμπιέζονται σε δύο· ο ρόλος που παίζει ένα άτομο είναι κομμένος και ραμμένος σύμφωνα με τους ρόλους που παίζουν οι άλλοι παρόντες, κι ωστόσο αυτοί οι άλλοι αποτελούν συγ-

χρόνως το κοινό. Άλλες ανεπάρκειες αυτού του μοντέλου θα εξεταστούν στη συνέχεια.

Τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται σ' αυτή τη μελέτη είναι μεικτής προέλευσης: μερικά αντλούνται από σοβαρές έρευνες στις οποίες γίνονται οριοθετημένες γενικεύσεις σχετικά με αξιόπιστα καταγεγραμμένες κανονικότητες· άλλα προέρχονται από άτυπα απομνημονεύματα γραμμένα από ενδιαφέροντες ανθρώπους· πολλά πέφτουν κάπου ανάμεσα. Συχνά επίσης κάνω χρήση μιας μελέτης μου σχετικά με μια κοινότητα μικροκαλλιεργητών (αυτοσυντήρητης γεωργίας) στα νησιά Σέτλαντ.¹ Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται (όπως, κατά τη γνώμη μου, και εκείνη του Ζίμμελ) από το γεγονός ότι τα παραδείγματα ταιριάζουν όλα μαζί σε ένα συνεκτικό πλαίσιο, το οποίο συνυφαίνει ψήγματα εμπειρίας που έχει ήδη ο αναγνώστης και παρέχει στον μελετητή ένα καθοδηγητικό νήμα που η αντοχή του αξίζει να δοκιμαστεί σε περιπτωσιολογικές μελέτες της θεσμικής κοινωνικής ζωής.

Το πλαίσιο παρουσιάζεται με μια σειρά λογικά βήματα. Η εισαγωγή είναι κατ' ανάγκην αφηρημένη και μπορεί να παρακαμφθεί.